

Є.Є. Шунько, О.В. Воробйова,
О.Т. Лакша, Т.В. Кончаковська,
Ю.Ю. Краснова, О.О. Костюк

Національна медична академія післядипломної
освіти імені П.Л. Шупика
(м. Київ, Україна)

Резюме. У статті представлено нові сучасні підходи до підготовки лікарів в інтернатурі за спеціальністю «Неонатологія». Визначені переваги застосування алгоритмів в процесі навчання, формування мотивацій професійного розвитку та клінічного мислення для забезпечення сучасного професійного рівня фахівця при наданні медичної допомоги новонародженим.

Ключові слова: неонатологія; лікарі-інтерни; клінічне мислення; діагностичний алгоритм; післядипломна освіта.

Професійність медичних кадрів визначається їх здатністю виконувати потреби галузі та пацієнтів відповідно до сучасних стандартів медичної допомоги.

Сучасна неонатологія є високотехнологічним напрямком медичної допомоги дітям і потребує формування знань та практичної підготовки лікарів з фізіології новонароджених, перинатальної патології, інтенсивної терапії та виходжування передчасно народжених дітей. Післядипломна підготовка створює умови для освоєння теоретичної бази з питань анатоми-фізіологічних особливостей організму плода та новонародженого, особливостей формування патофізіологічних процесів як у плода, так і новонародженого та передчасно народженої дитини в умовах впливу різноманітних факторів ризику. При проведенні діагностики та лікування новонароджених з перинатальною патологією та передчасно народжених дітей необхідно аналізувати особливості перебігу вагітності та пологів, враховувати стан репродуктивного здоров'я матері [7, 8].

Саме викладачі кафедри повинні допомогти молодому лікарю засвоїти значний обсяг теоретичного матеріалу, практичні навички, важливо навчити клінічному мисленню. Перед викладачем стоять наступні завдання:

- допомога у формуванні знань з неонатології;
- навчити виділяти головне при проведенні діагностики та лікування патології новонароджених;
- розвиток творчого потенціалу лікарів-інтернів з використанням сучасних методів навчання, особистісно-орієнтованого підходу до навчання;
- поліпшення успішності навчання з неонатології;
- розвиток у інтернів бажання та формування мотивації займатися навчально-дослідною роботою з неонатології;
- організація самостійної роботи лікарів-інтернів;
- формування професійних комунікацій та згуртування колективу лікарів-інтернів, які навчаються;
- допомога отримання першого досвіду науково-дослідної роботи;
- участь у кафедральних клінічних і науково-практичних конференціях молодих вчених;
- розвиток почуття відповідальності, співчуття, готовності допомогти дитині.

Викладач пропонує інтернам різні види діяльності, враховуючи індивідуальні особливості, здібності, базовий рівень підготовки, бажання. При підготовці матеріалів обговорюються теоретичні питання, проводиться клінічний розбір тематичних хворих, демонстрація сучасного обладнання, що використовується в неонатології (кувети, апарати ШВЛ, СРАР, монітори, інфузійні насоси для парентерального харчування, фототерапії та ін.), створюються фотоальбоми і відеофільми. Лікарі-інтерни свій власний клінічний досвід та результати самостійної роботи представляють на семінарських заняттях та клінічних конференціях у вигляді мультимедійних презентацій з аналізом клінічних випадків, даними літератури та обговоренням проблеми. Таке навчання сприяє формуванню клінічного мислення та спільної роботи у майбутніх лікарів.

Мислення визначається як опосередковане і узагальнене пізнання предметів і явищ реальної дійсності в їх загальних і істотних ознаках і властивостях, в їх зв'язку і стосунках, а також на основі отриманих узагальнених знань. З точки зору ефективності виділяють два протилежних, і в той же час взаємодоповнюючих способів мислення: асоціативний та алгоритмічний [4].

Асоціативний спосіб мислення припускає рішення задачі по аналогії з чимось вже відомим, знайомим, тобто методом асоціації. Ефективність подібного способу мислення є низькою, рішення приймаються стихійно, динаміка самого процесу ухвалення рішення знаходиться, в основному, поза свідомістю, а тому погано керується [1].

Алгоритмічний спосіб мислення можливий лише за наявності у індивідуума установки на ухвалення оптимального рішення. Його можна характеризувати як тотальний, -такий, що вимагає високого рівня мобілізації мотиваційних, інформаційних і енергетичних ресурсів людини. Для ухвалення ефективного рішення потрібне знання предметної області, володіння якомога повною інформацією про неї [2]. Тому дослідження предметної області – перший етап вирішення проблеми. Відповідно до поставленої мети необхідно розробити план дій або алгоритм, що представляє послідовність стандартних операцій з як найпо-

внішим обліком структури предметної області. Здатність індивідууму до складання такого плану визначає ключову роль алгоритмічного способу мислення [2, 5].

Традиційне клінічне навчання орієнтоване на пізнання механізмів розвитку захворювань на підставі знань з біохімії, анатомії, фізіології та інших фундаментальних наук. Вони визначають науковий світогляд інтернів і переважно індуктивний метод мислення. Вже на етапі вивчення фундаментальних теоретичних розділів дисципліни необхідно формувати у лікаря-інтерна навички системного аналізу патофізіологічних ситуацій, клінічного мислення, виховання соціальної й професійної мобільності, комунікативності.

На етапі післядипломної підготовки лікарів-інтернів важливо створити умови для самостійного творчого оволодіння результатами міжнародних рандомізованих клінічних досліджень, сучасними науковими та клінічними розробками, стандартами надання медичної допомоги новонародженим на підставі доказової медицини. Для інтерна, як майбутнього фахівця, важливо не лише осмислити і засвоїти інформацію, але й опанувати способи її практичного використання і прийняття рішень, що особливо важливо у процесі післядипломної освіти лікарів.

За подібних умов зменшується частка прямого інформування і розширюється застосування інтерактивних форм і методів роботи лікарів-інтернів під керівництвом викладача кафедри і повноцінної самостійної роботи, чергувань сумісно з лікарями неонатологами у неонатальних відділеннях, відділеннях інтенсивної терапії і постінтенсивного догляду новонароджених, пологових залах на базі перинатальних центрів, пологових будинків.

Найважливіше завдання медичної освіти – формування і розвиток у майбутнього лікаря клінічного мислення – вирішує підготовка лікаря-інтерна на клінічних базах, у тому числі в перинатальних центрах, неонатальних відділеннях обласних дитячих лікарень, НДСЛ «ОХМАТДИТ» з мультидисциплінарним підходом щодо надання медичної допомоги новонародженим з перинатальною патологією та передчасно народженим дітям.

Клінічне мислення – це специфіка розумової діяльності лікаря, що забезпечує ефективне використання даних науки і особистого професійного досвіду стосовно конкретного хворого. Для лікаря важливий аналітико-синтетичний тип сприйняття і спостереження, здатність охопити картину захворювання як в цілому, так і в деталях. Вирішальною для клінічного мислення є здатність до розумової побудови синтетичної картини хвороби, переходу від сприйняття зовнішніх проявів захворювання до відтворення його «внутрішнього перебігу» [4,5].

Відповідно до сучасної нормативної бази післядипломної освіти передбачено уміння лікарем-інтерном оцінити стан новонародженого, забезпечити стабілізацію стану та реанімаційну допомогу дитині при народженні, надати невідкладну допомогу новонародженому, проводити інтенсивну

терапію, диференційну діагностику патологічних станів та захворювань новонароджених, поставити попередній діагноз, призначити план діагностичних заходів, визначити тактику ведення та лікування хворої дитини.

Для досягнення цієї кінцевої мети навчання безперечно роль мають уміння лікаря-інтерна провести аналіз материнського анамнезу, перебігу вагітності, ведення пологів, стану дитини після народження, даних об'єктивного обстеження новонародженого з перинатальною патологією та передчасно народженої дитини, інтерпретацію результатів лабораторних та інструментальних методів обстеження, відпрацювання яких проводиться на кожному практичному занятті.

Підготовка фахівців за спеціальністю «Неонатологія» на усіх етапах післядипломного навчання у вищому навчальному закладі підпорядковане досягненню вищезазначених цілей. Особливо цей аспект навчання переважно представлений на кафедрі, де проходить очна частина навчання і підготовка до заключного випускного іспиту в інтернатурі. Алгоритмічний підхід є сучасним та необхідним при викладанні клінічної дисципліни. Важливо відмітити, що необхідність звертати увагу на синдромний підхід до навчання вже на пропедевтичних клінічних дисциплінах додипломної освіти пропонують ряд авторів [1-3].

Діагностичний алгоритм - це набір інструкцій, який описує порядок дій лікаря для встановлення діагнозу певного захворювання. Діагностичний алгоритм оптимізує мислення людини та сприяє безпеці пацієнта. Діагностичний алгоритм - це шлях до теоретично досяжних результатів професійної діяльності в усіх її сферах, де потрібне розпізнавання будь-яких схожих явищ [1].

Застосування алгоритмів в навчанні лікарів-інтернів сприяє формуванню клінічного мислення і використовується на кафедрі неонатології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика впродовж багатьох років. У процесі підготовки методичних матеріалів до практичних занять більше 20 років тому були створені перші діагностичні алгоритми, які стали орієнтовною основою дій лікарів-інтернів і увійшли до методичних вказівок для аудиторної і позааудиторної підготовки лікарів-інтернів, а також навчально-методичних посібників, банків тестових і ситуаційних завдань, що створені на кафедрі.

Висновки. Використання алгоритмів диференціальної діагностики є доцільним і важливим у досягненні цілей навчання на етапі післядипломної освіти. Створення діагностичних алгоритмів потребує достатнього професійного рівня викладача, аналізу наукових джерел, даних доказової медицини, але в подальшому їх використання полегшує процедуру навчання і сприяє формуванню клінічного мислення лікарів.

Застосування алгоритмів підвищує ефективність навчання і може бути корисним не лише на додипломному рівні освіти, але й на післядипломному етапі навчання.

Література

1. Педанов ЮФ, Макулькін РФ, Даниленко АІ. Алгоритми засвоєння знань і здобуття практичних навичок у системі морфо-функціональних наук у ВУЗах I-II рівнів акредитації. Медична освіта. 2003;1:18-21.
2. Бойчук АВ, Олійник НМ, Гута ВС, Шандріна ВС, Коптюк ВІ, Маланчин ІМ, та ін. Використання навчальних алгоритмів для підвищення ефективності проведення практичних занять з акушерства та гінекології з лікарями інтернами. Медична освіта. 2001;4:25-6.
3. Бугай БГ, Андрейчин СМ, Чернець ТЮ, Бількевич НА, Руда ММ, Верещагіна НЯ, та ін. Кардіocereброваскулярні синдроми: мотиви необхідності вивчення їх на пропедевтиці внутрішніх хвороб. Медична освіта. 2008;4:38-40.
4. Волосовець ОП. Питання якості освіти в контексті впровадження засад Болонської декларації у вищій медичній школі. Медична освіта. 2005;2:12-6.
5. Прохоров ЕВ, Воробьева ОВ. Пути совершенствования качества преподавания неонатологии студентам 6 курса педиатрического факультета. Смоленский медицинский альманах. 2015;2:229-31.
6. Шунько ЄЄ, Лакша ОТ, Краснова ЮЮ. Питання післядипломної підготовки лікарів неонатологів на сучасному етапі – забезпечення якості та ефективності. Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина. 2013;3(2):6-12.
7. Шунько ЄЄ. Стратегічні напрямки медичної допомоги новонародженим в Україні. Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина. 2014;4(3):11-4.

ФОРМИРОВАНИЕ КЛИНИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ПОСЛЕДИПЛОМНОЙ ПОДГОТОВКЕ ВРАЧЕЙ-ИНТЕРНОВ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ «НЕОНАТОЛОГИЯ»

*Е.Е. Шунько, О.В. Воробьева, О.Т. Лакша,
Т.В. Кончаковская, Ю.Ю. Краснова,
Е.А. Костюк*

Национальная медицинская академия
последипломного образования
имени П.Л. Шупика
(г. Киев, Украина)

Резюме. В статье представлены новые современные подходы к подготовке врачей в интернатуре по специальности «Неонатология». Определены преимущества использования алгоритмов в процессе обучения, формирование мотиваций профессионального развития и клинического мышления для обеспечения современного профессионального уровня специалиста при оказании медицинской помощи новорожденным.

Ключевые слова: неонатология; врачи-интерны; клиническое мышление; диагностический алгоритм; последипломное образование.

Контактна інформація:

Шунько Єлизавета Євгенівна – доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри неонатології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика (м.Київ, Україна).
Контактна адреса: Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, кафедра неонатології, вул. Дорогожицька, 9; м. Київ, 04112, Україна
Контактний телефон: +38(044) 236-09-61, 238-08-58;
e-mail: dr_shunko @ mail.ru

Контактная информация:

Шунько Елизавета Евгеньевна – доктор медицинских наук, профессор, заслуженный деятель науки и техники Украины, заведующая кафедрой неонатологии Национальной медицинской академии имени П.Л. Шупика (г.Киев, Украина).
Контактный адрес: Национальная медицинская академия последипломного образования имени П.Л.Шупика, кафедра неонатологии, ул. Дорогожицкая, 9; Киев, 04112, Украина.
Контактный телефон: (044) 236-09-61, 238-08-58.
e-mail: dr_shunko @ mail.ru

FORMATION CLINICAL THINKING IN THE POSTGRADUATE EDUCATING OF MEDICAL INTERNS IN SPECIALTY «NEONATOLOGY»

*Ie.Ie.Shunko, O.V. Vorobiova, O.T. Laksha,
T.V. Konchakovska, Y.Y. Krasnova,
E.O. Kostuk*

National Medical Academy
of Postgraduate Education
named after P.L.Shupik
(Kyiv, Ukraine)

Summary. The article presents the new modern approaches training of medical interns in «Neonatology». The advantages of using algorithms in the learning process, formation the motivation of professional development and clinical thinking for the modern professional-level specialist in the provision of medical care for newborns.

Keywords: neonatology; medical interns; clinical thinking; diagnostic algorithm; postgraduate education.

Contact Information:

Shunko Elizabeth – MD, Professor, Honored Worker of Science of Ukraine, Head of the Department of Neonatology National Medical Academy of Postgraduate Education named after P.L.Shupik (Kyiv, Ukraine)
Contact address: National Medical Academy of Postgraduate Education named after P.L.Shupik Department of Neonatology, Dorogozhitska str., 9; Kyiv, 04112, Ukraine.
Phone: (044) 236-09-61, 238-08-58.
e-mail: dr_shunko @ mail.ru